

מסכת ביצה. דף ב. ביצה שנולדה ביום טוב

בית שמאי אומרים: תאכל. ובית הלל אומרים: לא תאכל.

למה לא כתוב אוסרין ומתירין? שאלת תוס'

וא"ת אמאי לא תנא אוסרין ומתירין

תוס' שואל, מדוע המשנה לא מנסחת בצורה שונה "אוסרין ומתירין", ומדוע נוקטת תאכל או לא תאכל?

וכי תימא אוסרין משמע שאסור לעולם

התוס' מנסה לענות, שאם היה כתוב: "אוסרין" היינו חושבים שביצה שנולדה ביום טוב תהיה אסורה גם לאחר יום טוב, ולכן המשנה נוקטת **תאכל ולא תאכל** על מנת להבהיר לנו שמדובר על יום טוב בלבד, ולאחר יום טוב ניתן לאכלה בארוחת הבוקר ביחד עם פרוסת הלחם....

זה אינו דאמרינן לקמן (ו.ו.) אפרוח שנולד ז"ט אסור והיינו ציומו

תוס' מביא ראיה שהמונח **אסור** אינו לעולם. תוס' דוחה נימוק זה. מאחר ויש לנו דוגמא של אפרוח שבקע מהביצה של התרנגולת ביום טוב, ישנה מחלוקת בין רב ושמואל האם האפרוח מוקצה? רב אומר **אסור** ושמואל אומר **מותר**. וגם לדברי רב שאומר **אסור**, זה רק ביום טוב עצמו. אבל לאחר יום טוב מותר.

ועוד דאמרינן (לקמן ו.) מותר שמן שצנר רבי יהודה אסור והיינו דוקא צלותו יום

תוס' מביא ראיה נוספת, שאסור אינו אסור לעולם. ממקרה באדם שהדליק נרות שבת בתוך צלוחיות של שמן זית או שמן קנולה, ולאחר שהנר השבת התכבה ונשאר עוד שמן בצלוחית, והוא רוצה להשתמש בשמן ולשים לדוגמא בסלט הירקות שהוא יאכל בבוקר, רבי יהודה אסור ורבי שמעון מותר. למרות שנוקטים שמה בנוסח של אסור, זה רק באותו יום אבל ביום חול ניתן לאכול את השמן שהיה בנר.

וי"ל דאי הוה תני אוסרין ומתירין הייתי אומר שמה שמתירין הביצה היינו לטלטל אבל באכילה אסורה והכי אמרינן (לקמן דף כד. גבי נכרי אחד שהביא דגים לפני רבן גמליאל ואמר מותרים הם אלא שאין רעוני לקבל הימנו ומסיק מאי מותרים לטלטל אבל באכילה אסורים

תשובת תוס': אם המשנה היה נוקטת "אוסרין ומתירין", היינו חשובים שלשון "מתירין" הוא רק היתר לטלטל את הביצה ביום טוב, אבל לא לאכול. לכן המשנה נוקטת לדברי בית שמאי "תאכל" להשמיע שמותר לאכול את הביצה ביום טוב. התוס' מביא ראיה מגוי שהיה שונא של רבן גמליאל והחליט אולי לעשות סולחה עם רבן גמליאל דרך שליחת מתנה של דגים ביום טוב. רבן גמליאל פסק שמותר לאכול את הדגים למרות שהיה חשש אולי הדגים ניצודו ביום טוב, אלא שרבן גמליאל אמר שהוא לא רוצה לאכול מהדגים וכדברי רש"י במקום: "שאני שונאו" והגמרא מגיעה למסקנה שרבן גמליאל אמר מותרים, הוא התכוון מותר לטלטל אבל לאכול וודאי שאסור.

ואם תאמר לבית הלל דאמרי לא תאכל אבל לטלטל שרי והא ק"ל (לקמן ד. ד.) דאף לטלטל אסור.

התוס' מנסה להבין, האם בית שמאי שאמר במשנתו "לא תאכל" הוא מתכוון לאיסור רק למטרת אכילה אבל לטלטול הביצה מותרת. זה לא יכול להיות, מאחר והרי למדנו במסכת ביצה דף ד. על ברייתא שהביצה אסורה גם בטלטול: **"אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה** תשובת תוס'

לכן פירש ר"י דנקט כי האי לישנא דסתם ביצה לאכילה קיימא עוד יש לומר דנקט לבית שמאי תאכל משום דמשמע אכילה וטלטול דאין אכילה בלא טלטול ובית הלל אסרי אף בטלטול אלא אגב דנקטי ז"ש תאכל נקטי אינהו לא תאכל:

אומר תוס' שהלשון תאכל היה בשביל בית שמאי. וגם בית הלל סובר שלא תאכל זה כולל איסור אכילה וטלטול כאחד